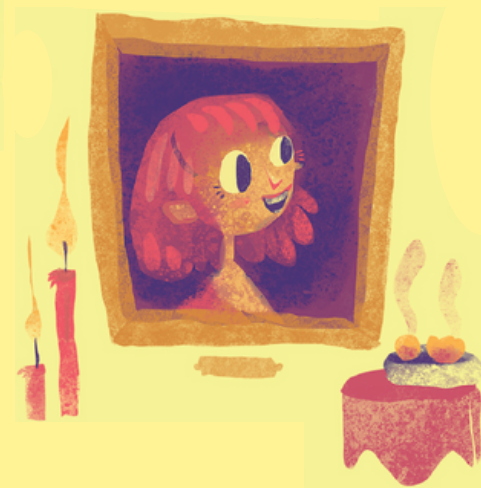

Vida i Mort

Nit de les Ànimes i Tots Sants

Activitats per a Educació Primària

A Mallorca

Nit de les Ànimes

Encén el llum, i fora por!

Una proposta per conèixer els rituals,
costums i elements d'una de les festes
més sentides del Tradicionari de Mallorca

**Tradicionari
de Mallorca**

Basat en el calendari
folklòric de Rafel Ginard

Culturalment es considera que l'hivern s'inicia quaranta dies després de l'equinocci de tardor (22 de setembre), és a dir, als voltants de l'1 de novembre. Per aquest temps finalitza l'any agrícola i arriba el fred. «'Els morts passats, grans estojats': ho diuen perquè en aquest temps ja no hi ha res a collir pel camp i se comença la sembra», escriu Rafel Ginard al Calendari Folklòric.

Les dicotomies pròpies de la roda dels cicles naturals com calor i fred o llum i fosc propicien que, des de temps remots i en diferents cultures, se celebrin festes dedicades al record dels difunts entorn dels primers dies de novembre. Un cop passat el temps de les collites, la terra sembla esmorteïda i mena inevitablement a la reflexió sobre la temporalitat de la vida i la relació amb els nostres avantpassats.

La cultura de la mort a Mallorca s'ha desenvolupat a través de ritus funeraris i, col·lectivament, en la celebració de la festa més important de la tardor, el dia de Tots Sants i la diada de Difunts. La importància de la festivitat de Tots Sants es reflecteix en la gran quantitat de tradicions i costums que l'envolten amb uns components que es mouen entre la devoció i el respecte cap als avantpassats i la celebració de la por lligada a l'obscuritat de la mort.

En la tradició catalana de Tots Sants, i també en moltes altres com ara l'anglosaxona, els infants tenen un paper destacat i actiu en la celebració. Aquest fet es pot comprendre com l'intent d'apropar l'experiència de la mort als infants d'una manera entretinguda i adequada a les seves potencialitats de comprensió. La relació entre els vius i els morts és viscuda lúdicament per part dels menuts de la família, sobretot durant la nit del dissabte de Tots Sants, la Nit de les Ànimes.

En aquest context de celebració, doncs, la mort ofereix una aproximació amb matisos diversos, d'una banda des del misteri i la por, i de l'altra, des de l'enyorança dels éssers estimats i l'esperança de retrobar-los per un dia.

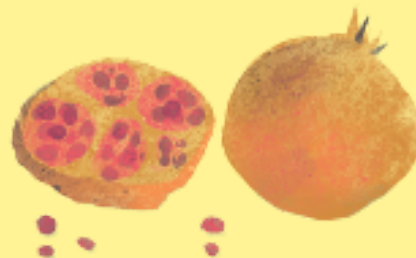

[1] El calendari festiu tradicional

El nom fa la festa

Presentació de la festivitat a partir del pòster
“Nit de les Ànimes, Tots Sants i Dia dels Morts”.

Repassem el sentit de la festa, la seva història i la relació amb altres cultures del món. Els elements, rituals i personatges de la tradició mallorquina són actualment poc coneguts en detriment de tradicions foranes, com Halloween. Descobrirem que la nostra festa d'arrel no és tan llunyana d'aquella festa celta, el Samhain, que els migrants irlandesos importaren a terres nord-americanes. Al cap i a la fi, All Hallows Eve (Halloween) significa Nit de totes les ànimes.

[2] Guaitar la mort. Mirar-la de cara

Treball lèxic per identificar els personatges de l'imaginari popular i alguns dels elements que formen part de la conceptualització de la festa.

- Despistats [1r i 2n] – Relació d'imatges i noms.
- Embullats [3r] – Paraules amb les lletres desordenades per a redreçar amb relació a la imatge relacionada.

[3] Encendre el llum per guiar el retorn

Elements domèstics i rituals col·lectius de celebració. En aquesta nit, les portes entre els mons dels difunts i dels vius són obertes i per això, les ànimes poden visitar els familiars. A moltes cases els marquen el camí amb espelmes i fanalets fets amb fruites del temps, com carabasses.

- Embull – Laberint per ajudar les animetes a trobar el camí cap a casa.

Per als cursos de 1r, 2n i 3r – 60 min

[4] Una nit màgica per retrobar-nos

Elements domèstics i rituals col·lectius de la celebració. Quan mor algú estimat, ens agrada recordar-lo i reviure els bons moments compartits. En la Nit de les Ànimes les famílies preparaven un altar amb fotografies, flors i espelmes, també menjar i altres objectes relacionats amb el difunt. Una espècie d'homenatge o benvinguda a casa per celebrar que durant unes hores les seves ànimes ens visiten.

- El teu altar – Retrat per dibuixar i pintar. Evocació lliure i col·lectiva de records.

[5] Clima de por i tenebres. Literatura fosca

Les vetllades tardorenques d'aquests dies són el context ideal per compartir històries de por: rondalles, contes, llegendes...

Apagam els llums, encenem espelmes i fanalets i shhhht!

Conten que hi havia una vegada...

[1] El calendari festiu tradicional

El nom fa la festa

Presentació de la festivitat a partir del pòster

“Nit de les Ànimes, Tots Sants i Dia dels Morts”.

Repassem el sentit de la festa, la seva història i la relació amb altres cultures del món. Els elements, rituals i personatges de la tradició mallorquina són actualment poc coneguts en detriment de tradicions foranes, com Halloween. Descobrirem que la nostra festa d'arrel no és tan llunyana d'aquella festa celta, el Samhain, que els migrants irlandesos importaren a terres nord-americanes. Al cap i a la fi, All Hallows Eve (Halloween) significa Nit de totes les ànimes.

[2] Guaitar la mort. Mirar-la de cara

Treball lèxic per identificar els personatges de l'imaginari popular i alguns dels elements que formen part de la conceptualització de la festa.

- Embullats [4t] – Paraules amb les lletres desordenades per a redreçar amb relació a la imatge relacionada.
- Encreuats [5è i 6è] – Mots encreuats i frases a completar per consolidar conceptes.

[3] Encendre el llum per guiar el retorn

Elements domèstics i rituals col·lectius de celebració. En aquesta nit, les portes entre els mons dels difunts i dels vius són obertes i per això, les ànimes poden visitar els familiars. A moltes cases els marquen el camí amb espelmes i fanalets fets amb fruites del temps, com carabasses.

- El teu fanalet – Preparam el llum per guiar retorn.

* Per a aquesta activitat l'alumnat haurà de dur un pot de vidre (tipus iogurt, màxim de 300 g) i l'escola aportar-hi cola blanca, pinzells i si vol, espelmes.

Per als cursos de 4t, 5è i 6è – 90 min

[5] Clima de por i tenebres. Literatura fosca

Les vetllades tardorenques d'aquests dies són el context ideal per compartir històries de por: rondalles, contes, llegendes...

Apagam els llums, encenem espelmes i fanalets i shhhht!

Conten que hi havia una vegada...

Característiques de l'activitat i condicions de contractació

- L'activitat s'ha de dur a terme a l'aula o un espai alternatiu de característiques similars.
- L'enfocament està adreçat a l'alumnat d'Educació Primària.
- Cada centre educatiu pot sol·licitar un màxim de tres sessions de l'activitat. Les següents peticions del mateix centre entraran a formar part d'una llista d'espera per a possibles vacants o baixes.
- Les activitats oferides per la Fundació Mallorca Literària són gratuïtes.
- Les sol·licituds es realitzen a través de la web www.mallorcaliteraria.cat
- Per a més informació escriviu-nos a: educatives@mallorcaliteraria.cat

Requeriments

- Ordinador, altaveus, pissarra digital i connexió sense fils.
- L'alumnat ha de portar l'estoig complet.
- Per al taller de fanalets l'alumnat haurà de dur un pot de vidre (tipus iogurt, màxim de 300 g) i l'escola aportar-hi: cola blanca, pinzells, els estris necessaris per al correcte desenvolupament de la manualitat i si es vol, espelmes.

A Mallorca
Nit de les Ànimes
Encén el llum, i fora por!

